

Jutlus Nõos R, 19.04.19 kell 11.00, Suur Reede

Lektsioonid: Lk 23:1–12; Jh 19:1–11; Jh 19:12–17; Lk 23:26–32; Lk 23:33–43; Jh 19:28–30; Mt 27:51–52, 54; Lk 23:48–56

Jutlus: Lk 23:44–45a

Pihikõne: pihimanitsus Agendast lk 246

Laulud: 477; 81 (1); 70 (1); 94 (1–2); 92 (1–3); 90 (1); 96 (1); 378 (1–2); 94 (6); 96 (5); 100 (1–3)

Ja umbes keskpäeva paiku tuli pimedus üle terve maa kuni kella kolmeni peale lõunat, sest päike pimenes.

Kui Jumal maailma lõi, siis tegi ta kaks valgust. Esimene valgus sündis kõige esimese asjana, veel enne seda, kui maad ja taevast oli hakatud üldse looma (1Ms 1:3). Teise valguse lõi Jumal alles neljandal loomispäeval (1Ms 1:14–18): taevasse said Päike, Kuu ja tähed.

Esimest valgust tõlgendatakse tavaliselt kui jumalikku, vaimset valgust, mida inimene oma eluajal polegi reeglina määratud nägema. Teine valgus on siis see valgus, mis aitab loodul maailmas hakkama saada.

Suur Reede on pimeduse tund. Mitte ilmaasjata ei pimenenud Jeesuse surma eel päike ja üle terve maa ei laotunud pimedus. See oli märk sellest, et inimkonnale polnud tarvis valgust igapäevaseks toimetulekuks. Inimkond polnud selle valguse paistel osanud midagi targemat ette võtta kui kuuvalgel kinni võtta Jumala Poja ja ta päiksevalgel risti lüüa.

Oma viimastel tundidel oli Jeesus peaaegu üks. Kõigepealt jätsid ta maha tema enda jüngrid. Kõnelesime eilsel Suure Neljapäeva jumalateenistusel, kuidas Juudas Jeesuse ja kaasjüngrite juurest lahkus, et Jeesus reeta. Kõnelesime aga ka sellest, kuidas jüngrid tülitsevad viimasel õhtusöömaajal selle pärast, kes kuulub Jeesuse soosikute hulka. Teame, et esimene jünger Peetrus hoopis salgas Jeesuse kolmel korral. Jüngrite osa Jeesuse elus oli lõppenud.

Edasi jätsid Jeesuse maha võimukandjad. Kõigepealt määras suurkohus Jeesusele surmanuhtluse, sest Moosese käsk ju niimoodi ütles: ükski inimene ei tohi end pidada Jumala sarnaseks. Seejärel pidi Jeesuse küsimuses seisukoha võtma Rooma keisririigi esindaja, maavalitseja Pilaatus. Pilaatus polnud Jeesuse vastu, kuid ta polnud ka poolt. Ta tegi tööd, mis oli tema pädevuses: lahendas ühiskondlikke probleeme. Kui ta nägi, et rahutuste ärahoidmise huvides on mõistlikum juutide suurkohtule järele anda ja lubada Jeesus surma saata, siis ta seda ka tegi.

Herodes Antipas, Galilea ja Perea valitseja, kes samuti selles loos figureerib, hoolis Jeesusest ainult niipalju kui tal oli huvi Jeesuse kui imetegija vastu. Kui ta aga midagi sarnast Jeesuselt välja pinnida ei suutnud, siis saatis ta rahumeeli Pilaatuse meelevald alla tagasi.

Oleme kõik kuulnud ütlust *vox populi, vox Dei* 'rahva hääl on Jumala hääl'. Kuid Jeesuse loos me näeme, kuidas see sugugi nii polnud. Rahvas oli kui üks mees Jeesuse kui Jumala Poja vastu. Olen mõelnud, et kui rahvas oleks tahtnud Jeesust säästa, siis oleks tal see ka õnnestunud. Rooma võimudel polnud ju mingit keisrikojast tulnud nõuet, et Jeesus tuleb hukata. See oli n-ö lokaalne konflikt ja kui Pilaatus oleks kogenud rahva survet Jeesus vabastada, siis oleks ta seda ka teinud. Kuid rahvas ei soovinud Jeesuse vabastamist. Tol hetkel oli rahva hääl kuradi hääl.

Luukas ja teised evangelistid maalivad meile veel mõtlemapanevaid portreesid inimestest ja inimrühmadest, keda Jeesus oma Kolgata teel kohtas. Esimene neist oli Siimon Küreenest, kes sattus sündmuspaika näiliselt juhuslikult. Ütlen „näiliselt“ seetõttu, et Siimona roll oli tegelikult ingli roll. Võib-olla ta oligi ingel. Meenutame psalmivärssi Ps 91:11 (mida, muide, ka kurat Jeesusele kõrbekiusatuste ajal meenutab): „Sest tema annab oma inglitele sinu pärast käsu sind hoida kõigil su teedel.“ Siimona ülesanne polnud muud kui et Jeesust aidata olukorras, mil keegi inimestest seda teha ei tahtnud. Seepärast on Küreene Siimon selles loos peale Jeesuse üks helgemaid tegelasi.

Seejärel kõneleb Luukas suurest hulgast rahvast ja naistest, kes endale vastu rindu löid ja Jeesust itkesisid. Keda siis nemad esindasid? Kas ka nemad eristusid sellest vaenulikest rahvahulgast, kes nõudis Jeesuse võimalikult kiiret ristilöömist? Usun, et mitte. Neil polnud südames tõsist mõistmist

Jeesuse suhtes, põhjusel, mida hiljem näeme. Siiski on naisterahvad ju alati kaastundlikumad kui mehed ja need itkejad olid lihtsalt kohutatud sellest koledest vaatepildist, kuidas surmaminejat niimoodi piinatakse.

Siis kõneleb Luukas eraldi kolmest pilkamisest Jeesuse aadressil. Kõik kolm on adresseeritud Jeesuse staatusele, kas siis Messia või kuningana. Esmalt Lk 23:35 mainib Luukas pilkajatena ülemaid. Mõeldud on siin suurkohtu liikmeid, kes toimuvat jälgisid ja nautisid oma seltskonnas vaatamängu. Nende arvates oli pilkamist väärt asjaolu, et väidetav Messias ei suuda teha midagi enda naha päästmiseks.

Teise pilkajana mainib Luukas Lk 23:36 sõdureid, kes tõid Jeesusele mingit jooki, mida nimetatakse äädikaks, kuid mis võis olla ka mingi veinilaadne jook, millest polnud surmamineja jaoks kahju. Sõduritele ei mahtunud hinge Jeesuse nimetamine kuningaks, sest nende ettekujutus kuningast oli hoopis teistsugune: see oli nende meelest suure meelevallaga võimukandja, mitte hale kannataja.

Ja kolmanda pilkajana astub esile üks Jeesuse kaaskannataja, Jeesuse kõrval (pärimuse järgi vasakul pool) risti löödud kurjategija, kes samuti osatab Jeesuse väidetavat Messia-staatust. Kurjategija heidab Jeesusele ette mitte ainult seda, et Jeesus ennast ei päästa, vaid ka seda, et Jeesus ei päästa oma kaaskurjategijaid. Seega oli too surmamõistetute veendunud, et Jeesus oli samuti kurjategija ja seega oma kannatust väärt.

Eelneva kirjeldusega tahtsin välja tuua olukorra, millega Jeesus tol pimedal tunnil silmitsi seisis. Inimesena oli tal loota väga vähesele, peaaegu mitte millelegi. Lausvihkamise ja -pilke kõrval olid mõned toetavad sõnad ja teod, kuid need olid mõeldud pigem koorma hetkeliseks kergendamiseks ega sisendanud lootust.

Kui maine valgus kustus, polnud aga mitte kuhugile kadunud see jumalik, taevane valgus. Võib-olla te märkasite, et eelnevalt Jeesusega kokku puutunud inimesi kirjeldades jätsin ma kõnelemata teisest kurjategijast, kellest kõneleb Luukas Lk 23:40–43. See inimene astus Jeesuse kaitseks välja. Ja mitte ainult seda, vaid ta kahetses ka oma pattu, tunnistas, et tema on oma tegusid väärt, kuid Jeesus kannatab süütult.

Sellega väljendas too kurjategija õiget suhet inimese ja Jumala vahel. Inimene on Jumala ees täiesti patune ja Jumal on täiesti patuta. See oli Jumala austamine keset kõige suuremat pimedust. Ja kus Jumalat meeleparanduses austatakse, seal on ka Jumala valgus.

Nõnda võib selle loo kokku võtta nii: inimliku pimeduse suurim väljendus on suutmatuse meelt parandada ja seeläbi Jumalat kogeda. Me võime kõrvale jätta kõik Jeesuse kannatused, nii kohutavad kui nad ka polnud, ja nutta ainuüksi selle inimliku võimetuse pärast. Miks siis muidu pidas Jeesus Kolgata risti kandes vajalikuks manitseda teda itkevaid naisi, et nad nutaksid nende endi pärast, sest tõeline pimedus on alles tulemas.

Ja siiski on selles inimlikus pimeduses olemas Jumala valgus, on seal olnud alates maailma loomisest. See pole kuhugile kadunud ka inimkonna kõige raskematel tundidel. See ei kao kuhugi ka meie endi elu kõige piinarikkamatel tundidel. Palugem Jumalalt meeleparandust nagu see oli Peetrusel, kui ta pärast Jeesuse kolmekordset salgamist kibedasti nutma puhkes. Palugem Jumalalt meeleparandust nagu see oli kurjategijal, kes tunnistas oma süüd, kuid kahetses Jeesuse vaenamist. Siis me näeme ehk valgust, mille Jumal on loonud ammu enne meid ja mis kestab edasi pärast meid. Meil on võimalik selles valguses elada koos Jeesusega.

Suur Reede on inimlikult lootusetu ja pime. Jumalikult on see päev aga täis jumalikkku lootust ja valgust.

Aamen.